

О.В. Лук'янець,
*Черкаський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Практичний світовий і національний досвід функціонування фінансових систем доводить, що існуючі системи діагностики і попередження банкрутства банківських установ, а також методики рейтингових агентств щодо визначення рейтингу надійності комерційних банків не завжди в змозі своєчасно розпізнати ознаки банкрутства на ранній стадії та спрогнозувати подальший розвиток кризової ситуації.

За результатами досліджень, проведених фахівцями Банку міжнародних розрахунків, за формальними ознаками визначають чотири типи систем діагностики стану банківської системи:

- 1) рейтингові системи;
- 2) системи фінансових коефіцієнтів та групового аналізу;
- 3) комплексні системи оцінки банківських ризиків;
- 4) статистичні моделі.

Рейтингові системи дозволяють оцінити стан банківських установ, виявити проблемні банки. Однак рейтингові системи базуються на даних конкретного періоду часу, є статичними, недостатньо деталізованими, не враховують усіх факторів, що впливають на фінансовий стан банків, тому фактично не здатні оцінити рівень фінансової стійкості банків.

Системи фінансових коефіцієнтів та групового аналізу визначають фінансовий стан банків за допомогою фінансових коефіцієнтів, що вимірюють в основному достатність капіталу, якість активів, прибутковість, ліквідність. За результатами аналізу виявляються банки, показники яких погіршилися, а також стан банківської системи в цілому. Така система може використовуватись для стрес-тестування для оцінки стану банку при погіршенні фінансових умов та економічної кон'юнктури. До недоліків даної системи можна віднести обмеження при визначенні експертним методом ваги того чи іншого коефіцієнта, оскільки при фіксації ваги не береться до уваги динамічність змін, що може знизити ефективність оцінки стану системи.

Комплексні системи оцінки банківських ризиків дають змогу оцінити ризики банку чи групи банків за підрозділами та функціональними ознаками. Ризики оцінюються за рядом критеріїв, по кожному з яких присвоюються бали, які агрегуються в кінцеву

оцінку банку чи групи. Комплексні системи оцінки банківських ризиків є зручними для оцінки крупних національних і міжнародних банків і банківських груп, що мають диверсифікований бізнес.

Статистичні моделі виявляють ризикові банки до настання банкрутства чи кризи на ранній стадії; використовують кількісні методи для визначення зв'язків між причинами та їхніми наслідками, такими як нестійкість, криза, банкрутство. Грунтуючись на отриманих за допомогою розрахунків даних, моделі виділяють банки з високою і низькою ймовірністю банкрутства.

Відмінності між системами діагностики стану банківської системи обумовлені особливостями країн: їх історичним розвитком, функціонуванням фінансової системи, концентрованістю кредитних установ, розвитком банківської системи та фінансової системи в цілому; наявністю та характером статистичної інформації, доступністю інших достовірних джерел інформації, рівнем технічного забезпечення тощо.

Як правило, країна використовує декілька систем оцінки ризиків і діагностики банкрутства, оскільки одні системи оцінюють вже існуючі проблеми, інші – на основі існуючих ризиків дозволяють спрогнозувати майбутню ситуацію. Використання декількох систем підвищує ймовірність визначення проблемного банку.

У сучасних умовах особливої актуальності набувають питання розробки вітчизняних ефективних систем моніторингу ризиків і фінансового стану банківських установ, оскільки зарубіжний досвід внаслідок існування об'єктивних причин не завжди прийнятний у вітчизняних умовах і потребує певного коригування та врахування ряду інших показників.

Лук'янець, О.В. Системи діагностики стану банківської системи [Текст] / О.В. Лук'янець // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня 2010 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – Т. 1. – С. 94-96.